

ผลงานสร้างสรรค์ ชุมวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอน

ในรูปแบบผลงานจิตรกรรม

Way of Life in Bandon Bay

เดชวินิตย์ ศรีพิณ

| Dechvinit Sripin

บทคัดย่อ

งานสร้างสรรค์ศิลปกรรม (จิตรกรรม) ชุมวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอน มุ่งสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบกึ่งเหมือนจริง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลดิบ ทั้งจากการถ่ายภาพ การเขียนภาพร่าง เพื่อบันทึกบรรยากาศตามความรู้สึกจากสถานที่ที่ได้สัมผัส กระทั่งรวบรวมมาสร้างสรรค์เป็นภาพผลงานจิตรกรรมที่มีกระบวนการทำงานที่เข้าใจง่ายมากขึ้น ผลงานสร้างสรรค์ทางจิตรกรรมชุด “วิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอน” ประกอบด้วยงานจิตรกรรมที่นำเสนอภาพวิถีการดำรงชีวิต สิ่งของเครื่องใช้ และบริบทพื้นที่ โดยผ่านภาพต้นแบบอันเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนกับกระบวนการสร้างสรรค์ทางจิตรกรรม เพื่อให้ผลงานนี้สามารถถ่ายทอดคุณค่า และความงามของวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอน

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์ ชุมวิถีชีวิต อ่าวบ้านดอน ผลงานจิตรกรรม

Abstract

The “Bandon Bay's Way of Life” Art aimed to create the semi - realistic art using quality research method. The data were collected from the real area by photographing and sketching. The artists are able to record the emotional atmosphere from experiencing the places as materials for art creation with easier process.

“Bandon Bay's Way of Life” is composed of paintings describing the way of life, living tools, scenery context inspired by the model pictures which

connect the way of life and painting together. This piece of work will let the paintings illustrate the preciousness and beauty of Bandon Bay to the utmost.

Keywords : Creative, way of life, Bandon Bay, Painting works

ความนำ

อารยธรรมที่เกิดจากการสั่งสมผ่านวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนรอบอ่าวบ้านดอนหล่อหลอมให้ผู้คนและชุมชนในบริเวณนี้อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์แบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน สืบต่อกันมาแต่อดีตกระทั่งปัจจุบันได้อย่างลงตัว วัฒนธรรมแห่งการพึ่งพาระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ ผูกโยงสัมพันธ์กันแนบแน่นเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน สภาพเช่นนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ชุมชนและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวดำรงชีพอยู่ด้วยการเกษตรเป็นหลัก การทำมาหากินในแต่ละพื้นที่สัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ราบตามแนวลำน้ำ ใช้พื้นที่ทำนา ปลูกพืชผักต่าง ๆ เลี้ยงสัตว์และจับสัตว์น้ำเพื่อการยังชีพ พื้นที่ดอนหรือเนิน ควน ใช้ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ หาของป่า จับสัตว์ป่า และอื่น ๆ เพื่อหาเลี้ยงครอบครัว การเบียดเบียน การแก่งแย่งชิงดี และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรงเกิดขึ้นน้อยมาก และเมื่อเกิดปัญหาที่สามารถตกลงประนีประนอมกันได้โดยง่าย

ในพื้นที่อ่าวบ้านดอนอันเป็นอ่าวเล็กอ่าวน้อย และปากแม่น้ำลำคลองหลายแห่ง สิ่งที่พบเห็นอยู่เป็นปกติ คือ เรือประมงทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จอดเรียงรายอยู่เป็นจำนวนมาก บางลำประดับประดาเรือด้วยสีสันทาสี ในช่วงเวลาตอนเย็นเรือเหล่านี้เตรียมพร้อมออกสู่ทะเล บางลำจอดประชิดเพื่อบูชาแม่ย่านางเรือและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอความเป็นสิริมงคล โดยเฉพาะโชติดีจากการจับปลา และความปลอดภัยจากท้องทะเล บางลำติดเครื่องยนต์ดังกระหึ่มเพื่อออกสู่ทะเล ภาพติดตาเหล่านี้มีให้เห็นเป็นประจำทุกวัน หากไม่มีพายุและคลื่นลมรุนแรง ส่วนใหญ่หมู่บ้านของผู้ประกอบอาชีพประมง โดยเฉพาะกลุ่มชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน วิถีชาวบ้านที่สร้างเพิงพักที่อยู่อาศัยอย่างเรียบง่าย บ้างก็มีสัตว์เลี้ยง เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน บางบ้านเก็บเครื่องมือประมงไว้ในบ้าน บางบ้านสร้างหนากั้นอุปกรณ์ประมงโดยเฉพาะอวนไว้ตามริมชายฝั่งโดยไม่สนใจว่าจะเกิดการสูญหาย นอกจากนั้นบ้านเรือนหลากหลายสีในรูปทรงที่คล้ายคลึงกันเหมือนกัน และแตกต่างกัน สร้างขึ้นสลับกันในพื้นที่ที่ไม่มีใครยืนยันว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร

ทั้งยังมีพืชพรรณไม้เรียงรายเขียวชะอุ่มตามแนวลำน้ำ บางชนิดมีรากพิเศษโผล่พ้นเหนือน้ำ บางชนิดมีรากแผ่อกรอบลำต้นช่วยพยุงให้ลำต้นยืนอยู่อย่างมั่นคง เหล่านี้ล้วนเป็นวิถีการดำเนินชีวิตอันหลากหลายในพื้นที่ชุมชนเดียวกัน โดยมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญที่ทำให้ชีวิตของพวกเขามีความสุข คือ พระพุทธรูปศาสนา

ในขณะที่ความเป็นเมืองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วบนวิถีแห่งโลกาภิวัตน์นั้น ความเรียบง่ายของชีวิตและความงามของทัศนียภาพได้ถูกกลดทอนและแทรกแซงด้วยความซับซ้อนที่แฝงด้วยผลประโยชน์แห่งตน นี่คือที่มาของปัญหาด้านความสมดุลของทรัพยากรบนพื้นที่อ่าวบ้านดอน เกิดเป็นวิกฤตที่กระทบวงจรนิเวศ ความเขียวชะอุ่มถูกแทนที่ด้วยความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน ระบบทรัพยากรสัตว์น้ำแปรปรวนด้วยการกระทำจากการขาดจิตสำนึกของผู้ประกอบการที่เห็นความสำคัญต่อกิจการของตนว่าสำคัญกว่าการอนุรักษ์ไว้ วิถีชีวิตอันเรียบง่ายของชาวบ้าน ทวีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ด้วยระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ที่กำลังรุกคืบเข้ามานั้นเป็นตัวการสำคัญของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวซึ่งไม่มีใครสามารถปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงนั้นได้

สถานการณ์ที่วุ่นวายนี้ทำให้การบันทึกภาพของวิถีชีวิตและชุมชนอ่าวบ้านดอนจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะถ่ายทอดแง่มุมของความเป็นชุมชนนี้ให้ปรากฏต่อบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราวแห่งอดีตที่มีชีวิต วัฒนธรรมอันมั่งคั่งสมบูรณ์ที่กำลังอยู่ในภาวะการเคลื่อนเปลี่ยน อีกทั้งคุณค่าแห่งความงามและความสำเนียงแห่งสมดุลที่ปรากฏนั้นได้เป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงาน ผ่านกรรมวิธีทางจิตรกรรมผนวกเข้ากับจินตนาการที่ต่อเติมสร้างสรรค์องค์ประกอบ การใช้สี การสร้างรูปทรง และเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากผลงานจิตรกรรมของศิลปินชาวตะวันตก โดยเฉพาะ พอล โกแกง (Paul Gauguin) มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความประทับใจ และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่สื่อความ เป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่สร้างเสน่ห์และความน่าสนใจ กล่อมขวัญและโน้มน้าวให้เกิดจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่ารวมถึงความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บริบทของ “อ่าวบ้านดอน”

กระบวนการที่สำคัญก่อนการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะไม่ว่าในรูปแบบใด มีขั้นตอนและกระบวนการที่ไม่แตกต่างกันคือต้องค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบผลงานเป็นความจริงที่ว่างานสร้างสรรค์นั้นจะต้องเกิดจากความคิดและจินตนาการของศิลปิน หากแต่ข้อมูลพื้นที่จะเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนแนวคิด ทำให้งานสร้างสรรค์เป็นงาน

ที่อยู่บนพื้นฐานแห่งองค์ความรู้ เป็นหนึ่งในผลงานทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อวงการการศึกษาที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผลงานในรูปแบบอื่น ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการเพิ่มน้ำหนักและสร้างคุณค่าให้กับงานสร้างสรรค์อีกด้วย

สภาพพื้นที่

อ่าวบ้านดอนเป็นเว้าอ่าวขนาดใหญ่ที่มีหาดเลนยื่นออกไปในทะเลจากชายฝั่งเป็นระยะ ๆ อ่าวนี้มีพื้นที่ครอบคลุม 6 อำเภอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ อำเภอท่าชนะ อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอพุนพิน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก อ่าวบ้านดอนเป็นอ่าวที่มีระบบนิเวศอันหลากหลาย คือ มีป่าชายเลนเป็นแนวยาว มีห้วยทะเลอันอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ชุ่มน้ำและบางส่วนเกิดเป็นสันดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ โดยมีลำคลองใหญ่น้อย 11 สาย ไหลลงสู่บริเวณนี้ ได้แก่ คลองราม คลองท่าเคย คลองตะเคียน คลองหัววัว คลองฉิมหวี คลองใหญ่พุมเรียง คลองไชยา คลองกระเดะ คลองท่าทอง คลองกุ่มทุ่ง เป็นต้น (ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์. 2535 : 25) จากคำบอกเล่าของคนในพื้นที่เล่าว่าเดิมพื้นที่บางส่วนของอ่าวบ้านดอนเคยเป็นเขตจัดวางสัมปทานป่าชายเลนมาก่อน แต่หลังจากสัญญาสิ้นสุดลง พื้นที่ดังกล่าวถูกปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ทำให้มีกลุ่มผลประโยชน์และชาวบ้านตัดไม้แผ้วถางพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย ทำนาเกลือ และสร้างแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พร้อมกับมีการปล่อยน้ำเสียลงทะเลสงวนเหล่านี้ ทำให้สภาพความอุดมสมบูรณ์ของอ่าวบ้านดอนลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาข้อมูลย้อนหลังไปเพียงสิบปีที่ผ่านมาประกอบกับคำบอกเล่าของชาวบ้านขณะลงพื้นที่ชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลนั้นว่า พื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการแผ้วถางพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนมหาศาล เนื่องจากพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งแห่งความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศทางทะเลกลายเป็นแหล่งทำมาหากินที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์และแย่งชิงทรัพยากรในบริเวณดังกล่าว รวมถึงโครงการพัฒนาฐานการผลิตอาหารทะเลของประเทศ (Sea Food Bank) ภายใต้นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่ส่งเสริมให้เกิดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแนวชายฝั่งเพื่อทดแทนผลผลิตจากธรรมชาติได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สภาพทางธรรมชาติของอ่าวบ้านดอนถูกเปลี่ยนเป็นนาเกลือ ฟาร์มหอย กระชังเลี้ยงปลา ขณะที่

ชาวบ้านในชุมชนอ่าวบ้านดอนก็เปลี่ยนวิถีชีวิตจากการทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพมาเป็น การทำประมงเพื่อการพาณิชย์มากขึ้น โดยการนำเครื่องมือเครื่องมือที่ทันสมัยอย่าง อวนลากมาใช้ ซึ่งเป็นการทำลายระบบนิเวศทางทะเลอย่างหนัก นอกจากนี้พื้นที่อ่าวบ้านดอน ยังมีความอ่อนไหวต่อภัยธรรมชาติที่ก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเนื่องจากความสูงต่ำ ของพื้นที่อีกด้วย หากแต่สาเหตุหลักที่สร้างความเสียหายต่อพื้นที่อ่าวบ้านดอนที่เป็นไป อย่างกว้างขวางและรุนแรงคือการกระทำของมนุษย์ (ลุงจาง (นามแฝง), สัมภาษณ์. 30 เมษายน 2556) อันได้แก่ การประมงที่ไม่ตระหนักถึงชนิดพันธุ์สัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ การใช้สาร เคมีในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อทั้งพื้นที่และสิ่งมีชีวิตบริเวณอ่าวบ้านดอน ความเจริญของ แหล่งท่องเที่ยวก็ส่งผลให้เกิดปัญหาที่ยากจะแก้ไขคือขยะมูลฝอย ความหนาแน่น ประชากร ปริมาณน้ำเสีย อัตราการเพิ่มของประชากร นักท่องเที่ยว คราบน้ำมัน ด้วยเหตุ ดังกล่าวอัตราการลดลงของพื้นที่ป่า ทรัพยากรธรรมชาติอันบริสุทธิ์จึงแปรผกผันตาม ความเจริญที่เข้ามาในพื้นที่

อ่าวบ้านดอนได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในภาคใต้ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยิ่ง สภาพดังกล่าวกำลังจะกลายเป็นเพียงคำบอกเล่า จากอดีต เนื่องจากสภาพความเป็นจริง ณ ปัจจุบันนี้อ่าวบ้านดอนกำลังเผชิญกับปัญหา ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากรประมงธรรมชาติ พื้นที่ป่าถูกปรับเปลี่ยน เป็นพื้นที่สำหรับทำนาทุ่ง ที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการ ปัญหาน้ำเสีย ขยะ และมลภาวะ เป็นไปอย่างไร้ขอบเขต ขณะที่การเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเลของชาวบ้านก็ส่งผลกระทบต่อ ระบบนิเวศ ส่งผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าวจำนวนมากลดปริมาณลงและถูกทำลายก่อน เวลาอันควร ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เองที่กำลังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยตรงทั้งในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนอ่าวบ้านดอน (ลุงนนท์ (นามแฝง), สัมภาษณ์. 7 พฤษภาคม 2556)

งานจิตรกรรมชุดวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนชุดนี้ จึงทำหน้าที่บันทึกสภาพความ อุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติแห่งนี้ไว้ เพื่อให้เกิดความตระหนัก และปลุกจิตสำนึก ให้เกิดความรัก ความหวงแหนท้องถิ่น อันเป็นพื้นที่แห่งบรรพบุรุษ และหวังใจให้เกิด ปรากฏการณ์บางอย่างเพื่อเรียกคืนมาซึ่งสมบัติล้ำค่านี้ โดยพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ แทนที่ความเสื่อมโทรมที่ฉาบเปลือกนอกไว้ด้วยค่านิยมชาวเมือง สร้างปัญญาชนรุ่นใหม่ ให้รู้จักการปฏิเสธต่อนโยบายความเจริญอันฉาบฉวยที่มุ่งแต่ผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ และ ชะลอกระแสความวุ่นวายที่กำลังเข้ามาคุกคามวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่าย

สภาพทางเศรษฐกิจ

ผู้คนที่ย้ายอยู่ในบริเวณอ่าวบ้านดอนนั้น โดยมากประกอบอาชีพประมง ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ทั้งการทำประมงน้ำจืดและประมงในทะเล ผลผลิตสำคัญจากการประมงได้แก่ ปู ปลา กุ้ง หอย การประกอบอาชีพประมงยังหมายถึงรวมถึงการเลี้ยงสัตว์น้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ทะเลตามพื้นที่อนุญาตด้วย ถึงจะมีการเลี้ยงปลาในกระชังในบ่อดิน การทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง ฟาร์มเลี้ยงหอยแครง หอยนางรม และหอยแมลงภู่ให้เห็นอยู่ทั่วไป นอกจากนี้แล้วชาวบ้านยังประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น การปลูกมะพร้าว ทำสวนยาง สวนปาล์ม รวมถึงสวนผลไม้อีกด้วย ขณะที่ชาวบ้านบางกลุ่มหันมาทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงประมง มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวบ้านดอน อำเภอเกาะกูดจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เรื่องราวทรัพยากรและการทำประมงชายฝั่ง พร้อมกับมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การขยายตัวของกิจการต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นผลพวงจากการพัฒนาและนโยบายการพัฒนาจากรัฐที่เน้นเศรษฐกิจแปรสภาพจากผลผลิตไปสู่ตลาดการค้าที่กว้างขวางขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านท่าเรือน้ำลึก ท่าเรือขนถ่ายสินค้า และการอุตสาหกรรม รวมถึงการแย่งพื้นที่ทำการประมง การใช้เครื่องมือทำการประมง เช่น อวนลาก อวนรุน การลักลอบทำประมงได้ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพและความสวยงามของธรรมชาติรอบอ่าวบ้านดอนทรุดโทรมและเสื่อมสภาพ ซึ่งผลโดยตรงที่ตามมาคือความมั่นคงในอาชีพและรายได้ที่ลดลง ทำให้เกิดปัญหาความยากจน เกิดการแย่งชิงทรัพยากรซึ่งนำไปสู่การรุกราน และใช้ทรัพยากรอย่างไม่รู้คุณค่า ขาดจิตสำนึก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว อ่าวบ้านดอนเปรียบเสมือนแหล่งอยู่อาศัยของชาวสุราษฎร์ธานี และรวมถึงคนในท้องถิ่นอื่น ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตต่อไป (กิตติ (นามแฝง), สัมภาษณ์. 7 พฤษภาคม 2556)

จากการเข้ามารุกรานเพื่อความเจริญทางเศรษฐกิจในชุมชน กลุ่มนายทุนเป็นกลุ่มใหญ่ ที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมากที่สุด ผลประโยชน์ที่เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากการประกอบกิจการดังกล่าว ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นได้เล็งเห็นถึงคุณค่าทางทำกินที่คิดว่าสามารถสร้างฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวของตนให้ดีขึ้นได้ จึงยินยอมให้เกิดการรุกราน โดยในที่สุดให้คนนอกพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทมากกว่าตนเองซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ จึงเป็นความจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้คนในท้องถิ่นเพื่อรับมือกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้ได้ เพื่อจะได้นำความรู้สร้างความมั่นคงทางอาชีพโดยไม่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ คือทำมาหากินบนแหล่งทรัพยากรที่มีอย่างรู้คุณค่าและดำเนินการอนุรักษ์เพื่อรักษาไว้ให้คงเป็นแหล่งทำกินของชุมชนต่อไป

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

อ่าวบ้านดอนนอกจากเป็นพื้นที่ที่มีความมั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุดแห่งหนึ่งแล้วยังเป็นพื้นที่ที่ยังคงเต็มไปด้วยวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนแบบดั้งเดิมอยู่ไม่น้อย ภาพของผู้คนที่ตัดกันจากไปใช้ประโยชน์ ภาพคนตกปลา ทอดแห ลากอวนขนาดเล็ก และผู้ที่ออกหาปลา ล่องเรือขนาดเล็กตามเส้นทางคลองร้อยสายยังคงปรากฏให้เห็นโดยทั่วไป วัดวาอารามที่ตั้งอยู่โดยรอบเป็นศูนย์กลางทางจิตใจของผู้คนในชุมชน บริเวณพื้นแผ่นดินรอบอ่าวบ้านดอนคือผืนดินแผ่นที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งถูกรุกไล่พื้นน้ำที่พัดพาเอาตะกอนโคลน หิน ดิน ทราย ลงมาทับถมยาวนานหลายชั่วอายุคน และด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และความมั่งคั่งของดอนแห่งนี้เองที่ทำให้อ่าวบ้านดอนกลายเป็นชุมชนทางการค้าของดินแดนปักษ์ใต้ในอดีตซึ่งเหล่าพ่อค้าใช้เป็นเส้นทางในการสัญจรลัดตัดแหลมมลายูจากตะวันตกล่องผ่านแม่น้ำตะกั่วป่า จังหวัดพังงาเข้าแม่น้ำตาป้อออกสู่แหลมมลายูทางตะวันออกที่อ่าวบ้านดอน อ่าวบ้านดอนจึงเป็นศูนย์กลางชุมชนเมืองอีกแห่งหนึ่งของอดีตที่เกิดขึ้นจากความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์และรวมถึงเป็นศูนย์กลางการค้าขายนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพัฒนามาพร้อม ๆ กับชุมชนโบราณอีกหลายแห่งที่อยู่บริเวณรอบอ่าวบ้านดอน เช่น เมืองไชยา เมืองท่าทอง และชุมชนที่อยู่ต้นน้ำคือเมืองเวียงสระและเมืองท่าขนอน ชุมชนรอบอ่าวบ้านดอนผ่านการปกครองมาหลายยุคหลายสมัย จนที่สุดจึงเป็นที่ตั้งของตัวจังหวัด คือพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เมื่อปี พ.ศ. 2481 นอกจากนี้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งคู่อริพระที่นั่งและเรือรบที่บ้านดอนเพื่อใช้ในราชการ การระดมคนมาทำงานเป็นจำนวนมากครั้งนั้นจึงมีผู้คนมาตั้งหลักปักฐานเป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับกลุ่มคนที่เข้ามาค้าขายจึงเกิดเป็นชุมชนใหญ่กลายเป็นเมืองขึ้นใหม่ในเวลาต่อมาโดยเรียกกันว่าเมืองบ้านดอน หรือเมืองสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน (คุณกิตติ (นามแฝง), สัมภาษณ์. 7 พฤษภาคม 2556)

แม้ว่าการขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนเข้ามาอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นมากขึ้น แต่พื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ของอ่าวบ้านดอนในปัจจุบันยังเป็นแหล่งอาหารที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนแถบนี้ และอย่างไรก็ตามความเจริญในปัจจุบันซึ่งเป็นที่ไปอย่างไร้ข้อจำกัดย่อมเป็นที่แน่นอนว่าอ่าวบ้านดอนคงจะเปลี่ยนแปลงไปในไม่ช้าด้วยฝีมือมนุษย์

สังคมและวัฒนธรรมบริเวณอ่าวบ้านดอนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ และมีเสน่ห์ สภาพสังคมและวัฒนธรรมโดยทั่วไปนั้นไม่แตกต่างไปจากสภาพท้องถิ่นภาคใต้

แต่อัตลักษณ์ที่สร้างความโดดเด่นให้กับชุมชนนี้คือวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องอยู่กับท้องน้ำและชายฝั่ง บ้านเรือนที่ปลูกสร้างขึ้นมาง่าย ๆ ยกพื้นสูงตามระดับน้ำขึ้นน้ำลงที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา บ้านเรือนเรียบง่าย ไม่มีการตกแต่งด้วยเครื่องเรือนหรูหรา แต่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ใช้ชีวิตทำมาหากินเลี้ยงชีพจากแหล่งน้ำเพียงแค่น้ำพอกิน ไม่ละโมภ ไม่รุ่มล่า ที่อยู่รอบกายทั้งหมดคือส่วนหนึ่งของชีวิต การให้เกียรติธรรมชาติจึงเหมือนการให้ชีวิตตน จึงไม่เกิดการทำลายเพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตนเพียงนิด แค่น้ำพอกินแบ่งปัน โอบอ้อมอารี สิ่งทั้งหมดเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้หล่อหลอมให้เกิดวัฒนธรรมชายฝั่ง ซึ่งในสายตาของผู้คนที่มองว่าเป็นสิ่งธรรมดา ๆ ไม่ได้เห็นว่าเป็นสิ่งสูงส่งหรือทรงคุณค่าแต่อย่างใด นี่คือสภาพสังคมวัฒนธรรมหรือวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจและสุขสงบ

องค์ประกอบการสร้างสรรค์งานศิลปะ

วิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนในรูปแบบผลงานจิตรกรรม เป็นการสร้างสรรค์ชุมชนในอีกมุมมองหนึ่งผ่านการเขียนรูป อันเป็นวิธีหนึ่งในการถ่ายทอดให้เห็นถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ บ้านเรือน ข้าวของเครื่องใช้ และวิถีชีวิตที่หลอมรวมกันเป็นวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ผู้เขียนรูปได้พยายามบันทึกภาพอันทรงคุณค่าไว้ก่อนที่จะเป็นเพียงภาพพรม้าของความเคยชินในอดีตหรืออาจจะสูญหายไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมเข้าใส่จนยากที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นในภาวะปัจจุบัน น่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมอีกวิธีหนึ่ง

ข้อมูลที่เป็นเอกสารจากตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมของศาสตราจารย์ชวลิต นิยมเสมอ (2539 : 57) ได้กล่าวถึงไว้ในหนังสือองค์ประกอบของศิลปะว่า องค์ประกอบของศิลปะประกอบไปด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้แก่ โครงสร้างทางวัตถุที่มองเห็นหรือรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสส่วนหนึ่งที่เป็นรูปทรงหรือองค์ประกอบทางรูปธรรมกับอีกส่วนที่เป็นเนื้อหา (Content) หรือองค์ประกอบทางนามธรรม รูปทรงก็คือ สิ่งที่มองเห็นได้ในงานทัศนศิลป์ เป็นสิ่งที่ศิลปินสร้างขึ้น ได้แก่ น้ำหนักอ่อน - แก่ สี พื้นผิวว่าง ลักษณะพื้นผิว ส่วนเนื้อหา คือ องค์ประกอบที่เป็นนามธรรมหรือโครงสร้างทางจิตตรงข้ามกับส่วนที่เป็นรูปทรง หมายถึงผลที่ได้รับจากงานศิลปกรรมซึ่งรวมไปด้วย เนื้อหา (Subject) และเนื้อเรื่อง (Theme) นอกจากนั้น ยังประกอบไปด้วยสิ่งที่เป็นส่วนสำคัญในงานศิลปกรรมส่วนอื่นอีก ก็คือ ทิศนาคดู ได้แก่ เส้น (Line) น้ำหนักอ่อน - แก่ของแสงและเงา (Tone)

พื้นที่ว่าง (Space) สี (Color) และลักษณะพื้นผิว (Texture) ซึ่งเป็นสื่อสุนทรียภาพที่ศิลปินนำมาประกอบเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบเพื่อสื่อความหมายตามแนวคิดที่เป็นจุดมุ่งหมาย และได้กล่าวถึงสิ่งที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมว่า การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมนั้น ความคิดหรืออารมณ์ที่ศิลปินต้องการแสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก

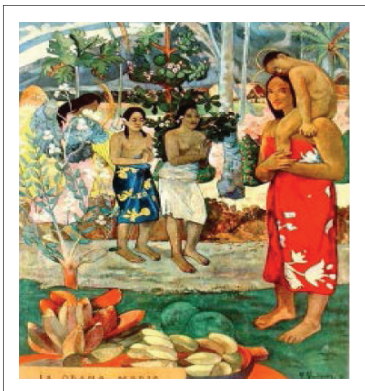
จิตรกรรมของ พอล โกแกง (Paul Gauguin) : งานต้นแบบ

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมนั้นจำเป็นต้องศึกษาด้านศิลปะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อเรียนรู้วิธีการถ่ายทอดซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงแนวที่ต้องการเสนอออกมาผ่านผลงานศิลปะ การศึกษางานต้นแบบเป็นวิธีการที่สำคัญในการสั่งสมความรู้ทางศิลปะอย่างครบถ้วนเท่าที่ศิลปินคนหนึ่งพึงมีในกระบวนการสร้างสรรค์งาน การศึกษางานต้นแบบมิใช่การเลียนแบบงานของศิลปินต้นแบบ หากแต่เป็นการศึกษาแนวคิดและรูปแบบในการแสดงออกของเหล่าศิลปินเพื่อให้ได้ซึ่งแนวทางในการทำงานของตนเอง การศึกษาไม่จำกัดอยู่เพียงแค่มุขใดยุคหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากการศึกษาแนวคิดของงานศิลปะในแต่ละยุคทำให้เกิดความเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของงานสร้างสรรค์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ศิลปะยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาหรือศิลปะเรอเนสซองส์ (Renaissance) ถือได้ว่าเป็นยุคแรก ๆ ของงานศิลปะ จนมาถึงกระบวนการหนึ่งของศิลปะในสมัยปัจจุบันที่มีการใช้วัสดุอื่น ๆ การปะติด มีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบันตามความเข้าใจของคนทั่วไป อย่างไรก็ตามที่รู้จักกันว่า ป๊อป อาร์ต (Pop Art) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลปะและสั่งสมประสบการณ์ จะทำให้ความรู้ถูกกลั่นเป็นแนวความคิด เนื่องจากการพัฒนาการทำงานของศิลปินในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นไม่ได้เกิดขึ้นและจบลงตามกาลเวลา หากแต่ได้หวนเมสึดพันธุ์ทางความคิด รอเวลาให้แนวความคิดเหล่านั้นเติบโตต่อยอดแตกกิ่งก้านสาขาออกไป

ผลงานสร้างสรรค์ชูวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนในรูปแบบผลงานจิตรกรรม มีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่อันเรียบง่ายของชาวบ้านอ่าวบ้านดอนผ่านงานจิตรกรรม แนวคิดหลักของงานสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการถ่ายทอดบรรยากาศแห่งท้องถื่นที่สอดแทรกลักษณะของผู้คนบนอ่าวบ้านดอนด้วยพื้นฐานแนวคิด รวมถึงเทคนิคการสร้างสรรค์ ในการสื่อสารความหมายดังกล่าว ผู้เขียนได้นำผลงานของ พอล โกแกง (Paul Gauguin) มาเป็นต้นแบบและของงานสร้างสรรค์ชุดนี้

โกแอง จิตรกรโพสต์ อิมเพรสชันนิสต์ (Post - Impressionism) ชาวฝรั่งเศส เป็นศิลปินที่มีความโดดเด่นในการใช้สีที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อจิตรกรรุ่นหลังศตวรรษที่ 20 ผลงานจิตรกรรมที่แสดงความดิบเถื่อน เรียบง่ายได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเมื่อครั้งที่โกแอง ได้ใช้ชีวิตอยู่บนเกาะทาโบกา (Taboga) อันเงียบสงบ อุดมสมบูรณ์และกว้างไกล ที่นั่นที่เป็นจุดเริ่มต้นเอกลักษณ์งานจิตรกรรมของโกแอง อิทธิพลจากความเรียบง่ายของวิถีความเป็นชาวเกาะได้แทรกซึมในแนวความคิดการสร้างสรรค์งานของเขาการอยู่ร่วมกันของสรรพสิ่งบนเกาะนั้น บ่งบอกถึงความรักความผูกพันกับท้องถิ่นที่เขาได้บรรจงถ่ายทอดลงในผลงานจิตรกรรม โดยนำเอาทัศนียภาพที่มีอยู่จริงนั้นมาผสมผสานกับจินตนาการของเขา ทั้งสีสัน องค์ประกอบที่ถูกต่อเติมสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เพื่อความลงตัวขององค์ประกอบการใช้สีของโกแองมิได้เป็นการเลียนแบบธรรมชาติแต่เป็นการแสดงออกและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวเองออกมาอย่างชัดเจนที่สุดแล้วปล่อยให้เป็นที่มาของจินตนาการที่จะทำหน้าที่ในการตีความเช่นเดียวกับดนตรีที่ปล่อยให้จินตนาการทำหน้าที่ของมันเองอย่างอิสระ ไม่มีกรอบบังคับ ดังที่จิระพัฒน์ พิตรปริษา (2552 : 65) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สีไว้ว่า “สี” ก็เหมือนกับเสียงดนตรีสะท้อนกังวาน สิ่งซึ่งเป็นธรรมดาที่สุด และทำให้เกิดสิ่งอื่นตามมา ซึ่งยากที่จะอธิบายได้ด้วยคำพูด นั่นคือพลังภายในของมัน (its inner force)

ต่อไปนี้จะนำจิตรกรรมของโกแอง ภาพที่ 1 เสนอบรรยากาศของหมู่เกาะและชีวิตผู้คนที่มีเบื้องหลัง เป็นภูเขาและต้นไม้ ใช้เทคนิคการใช้สีตัดกันอย่างรุนแรง ทั้งสีเขียว สีแดง สีเหลือง

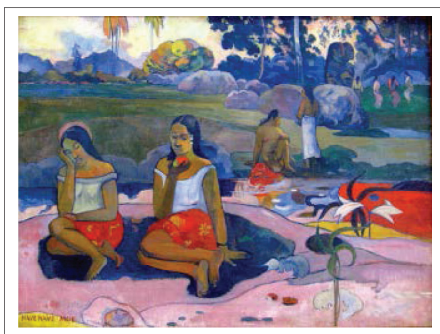

ภาพที่ 1 Paul Gauguin - la Orana Maria, 1891)

(อ้างอิง <http://th-th.facebook.com/>

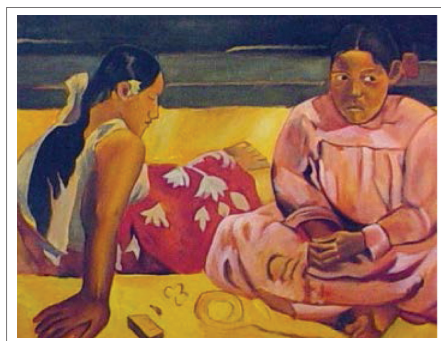
note.php?note id=168943123140142)

ฤดูใบไม้ผลิอันศักดิ์สิทธิ์ (Nave nave moe) บรรยากาศแห่งความชื่นมื่นในช่วงฤดูใบไม้ผลิ วาระยะขององค์ประกอบภาพ เพื่อแสดงถึงมิติความใกล้เคียงอย่างเรียบง่าย เบื้องหน้าหญิงสาวสีผิวคล้ำอย่างสาวชาวเกาะ อยู่ในอิริยาบถเป็นธรรมชาติ ไม่ไกลนักกลุ่มสาวกำลังสนทนา เบื้องหลังกลุ่มสาวชาวเกาะรวมกลุ่มท่ามกลางธรรมชาติที่โลโตนั่นอบอุ่นของท้องฟ้าและผืนหญ้าเขียวข่มสดตัดเข้มรุนแรง ยังคงเป็นบทบาทสำคัญของผลงาน

ภาพที่ 2 Paul Gauguin - Sacred Spring: Sweet Dreams (Nave nave moe)
(อ้างอิง http://thth.facebook.com/note.php?note_id=168943123140142)

ในภาพบนผ้าใบนั้นแสดงออกถึงความจริงใจ รอยฝีแปรงที่จงใจทิ้งไว้อย่างหยาบ ๆ ไม่เน้นรายละเอียดของรูปทรงมากนักโดยเฉพาะรูปที่ไกลออกไปสร้างจุดสนใจและถ่ายทอดความรู้สึก

ภาพที่ 3 Paul Gauguin - L'Homme à la Hache, Courtesy of Tahitipresse
(อ้างอิง http://th-th.facebook.com/note.php?note_id=168943123140142)

ชีวิตเรื่องราวและเหตุการณ์การสร้างผลงานชุด “วิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอน” งานจิตรกรรมของโกแกงมีความโดดเด่นในเรื่องเทคนิคการใช้สี ลักษณะของสีที่สด ดิบ อยู่ด้วยกันอย่างลงตัวตามปริมาณพื้นที่ของสีนั้น ๆ ปรากฏอยู่ในผลงานแต่ละชิ้น

พิจารณาภาพตัวอย่างงานจิตรกรรมของโกแกง พบว่าการใช้สีบางเรียบ เน้นความแบน บริสุทธิ์ ไร้เดียงสาไม่เน้นวิธีการเพื่อให้เกิดเป็นภาพที่มีมิติซับซ้อน เพียงประสงค์ในการสื่อความหมาย เพราะบริบท องค์ประกอบ และลักษณะทางกายภาพได้บ่งบอกภาพเขียนได้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว สี และรูปทรงไม่ได้เป็นส่วนสำคัญในการสื่อความหมายแต่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก เป็นการถ่ายทอดสภาวะจิตใจของศิลปินเอง นอกจากนั้นแล้วฝีแปรงที่หนักแน่นรุนแรงที่ปรากฏอย่างหยาบ

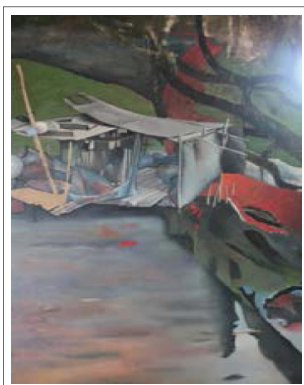
วิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนในรูปแบบผลงานจิตรกรรม

นอกจากผลงานได้รับอิทธิพลทางแนวคิด และแนวทางสร้างสรรค์บางอย่างมาจากศิลปินในยุคโพสท์ - อิมเพรสชันนิสม์ (Post - Impressionism) คือ พอล โกแกง ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีจิตรกรร่วมสมัยชาวเม็กซิกันอย่าง ฟรีด้า คาห์โล (Frida Kahlo) ที่มีผลงานแนวผสมแบบเหมือนจริง สัญลักษณ์นิยม และเหนือจริง ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้เขียนด้วยงานของศิลปินผู้นี้ เป็นเทคนิคการวาดที่ไม่มีกำหนดความสมบูรณ์ทางทัศนศิลป์ไว้ล่วงหน้า เป็นการโต้ตอบระหว่างศิลปินกับจิตใต้สำนึกและลักษณะของภาพตามตาเห็นโดยตรงลักษณะดังกล่าวนี้ได้เลียนแบบมาจากการวาดภาพของเด็กซึ่งเกิดจากแรงกระตุ้นที่เป็นอิสระระหว่างการวาดภาพรวมถึงการเชื่อมโยงวัตถุสองสิ่งเข้าด้วยกันโดยไร้เหตุผลของความเป็นจริง

การนำเสนอเรื่องราวความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอ่าวบ้านดอน เป็นการถ่ายทอดมุมมองการสร้างสรรคผ่านจินตนาการบวกกับสภาพความเป็นจริงของลักษณะทางภูมิทัศน์ นำเสนอความงดงามของอ่าวบ้านดอน พื้นที่ริมชายฝั่งทะเลที่เต็มไปด้วยเรื่องราวและวิถีชีวิตอันเรียบง่าย การนำเสนอความงดงามผ่านผลงานจิตรกรรมเป็นการเผยแพร่ สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นการนำเสนอในรูปแบบที่แปลกใหม่ที่จะสามารถดึงดูดความน่าสนใจในเนื้อหาดังกล่าวด้วยงานจิตรกรรม 2 มิติ ที่ต่างออกไปจากการบันทึกความเหมือนจริงผ่านภาพถ่าย โดยหยิบยกเอาเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวบ้านมาเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) ซึ่งมีใช้เพียงแต่เพื่อสื่อความหมายถึงลักษณะทางกายภาพของวัตถุเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงเรื่องราวของกาลเวลา วิถีชีวิตที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน นั่นคือร่องรอยของวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของอ่าวบ้านดอน โดยผลงานแต่ละชิ้นนั้น มีการนำเสนอในมุมมองที่แตกต่างกันออกไปทั้งรายละเอียดและเรื่องราวซึ่งสื่อความหมายตามแนวทางและวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ อาทิ เรื่องราววิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรม และทรัพยากรท้องถิ่น อีกทั้งยังสะท้อนปัญหาสิ่งแวดล้อมพื้นที่บริเวณรอบชายฝั่งและพื้นที่ป่าชายเลนบริเวณอ่าวบ้านดอนผ่านผลงานจิตรกรรมที่มีเนื้อหาเชิงเสียดสีอันสะท้อนให้เห็นถึงการทำลาย หรือการประกอบอาชีพที่ขาดซึ่งความตระหนักในระบบนิเวศ

ผลงานสร้างสรรค์ ชุดวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนในรูปแบบผลงานจิตรกรรม

งานสร้างสรรค์ชุดวิถีชีวิตทั้ง 7 ชิ้น ใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ เริ่มด้วยการเขียนคร่าว ๆ เพื่อวางองค์ประกอบให้มีเนื้อหาสะท้อนวิถีชีวิต อาชีพ บรรยากาศของอ่าวบ้านดอน แต่ละภาพมีจุดประสงค์ในการสื่อความที่แตกต่างกัน แต่เมื่อนำมาประกอบกันแล้วจะให้ความหมายอย่างครบถ้วน

ผลงานชิ้นที่ 1 (ภาพที่ 4) หน้าเก็บอวน

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 180 x 300 cm. พ.ศ. 2557

ตาชั่งกับร่องรอยของสัตว์น้ำแห่งวิถีประมง ชีวิตแล้วชีวิตเล่าผ่านชิ้นซึ่งมวนน้ำหนัก เพื่อต่อชีวิตของกรรมาชีพซึ่งล้อมวงรอบกองสัตว์น้ำที่กองรวมกันอยู่เบื้องหน้า เหตุเพราะที่มาเป็นท้องทะเลกว้างย่อมมีสัตว์น้อยใหญ่มากมายปะปนเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ หลังร้านดำของหนุ่มชาวประมง บอกถึงอายุการทำงาน ประสบการณ์การประมง ส่วนฉากหลังของภาพสะท้อนเงาของบ้านริมน้ำและพวงปาดบนผิวน้ำ

เมืองสุราษฎร์ธานี แหล่งธรรมชาติ แหล่งชีวิตองค์ประกอบภาพที่มีเนื้อหาอัดแน่นอยู่ในทุกมุมของผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ วิถีชีวิต แสดงการดิ้นรนต่อสู้กับชีวิตที่เกี่ยวพันกับดินฟ้าอากาศ เครื่องมือเครื่องใช้ ความเชื่อ ความเรียบง่ายของชีวิต ทั้งหมดนี้ถูกรวมกันเพื่อสื่อให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องสืบทอดกันอย่างแยกออกจากกัน

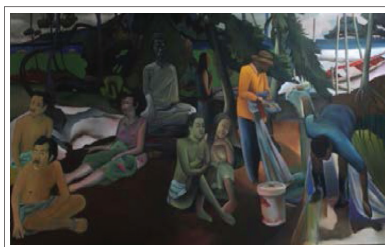
หน้าเก็บอวนเก่า ๆ ในตำบลพุด อำเภอกาญจนดิษฐ์ สถานที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบอาชีพประมงของชาวบ้าน เป็นที่พักชั่วคราวของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการจับสัตว์น้ำทะเลรวมถึงเป็นที่พักของผู้คน หลังเหน็ดเหนื่อยจากการกิจในแต่ละวัน โครงสร้างไม่อย่างง่าย ๆ มุงด้วยอวนเก่า แผ่นปิกไม้ที่วางเรียงเป็นพื้นหนา ทั้งหมดมีสีสันที่กลมกลืนไปกับธรรมชาติที่แวดล้อมมันอยู่ แม้จะดูรกรุงรัง แต่ก็เผยให้เห็นความเรียบง่าย สงบ ของวิถีชีวิตชุมชนอ่าวบ้านดอน

ผลงานชิ้นที่ 2 (ภาพที่ 5) แยกปลา

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 170 x 180 cm. ปี พ.ศ. 2557

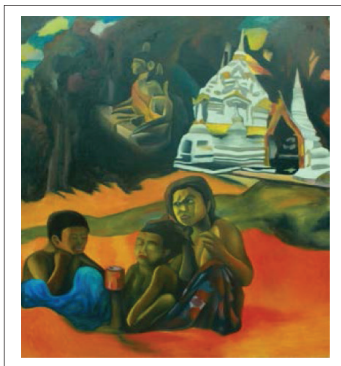

ผลงานชิ้นที่ 3 (ภาพที่ 6) อ่าวบ้านดอน

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 190 x 300 cm ปี พ.ศ. 2557

ไม่ได้ ทุกเรื่องราวทุกชีวิตต่างมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน พังพาอาศัยกันอย่างที่แยกสิ่งใดออกจากกันไม่ได้

ผลงานชิ้นที่ 4 (ภาพที่ 7) ลำธารแหลมโพธิ์

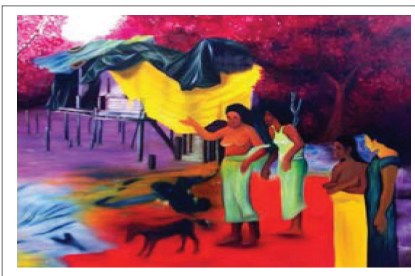
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 120 x 170 cm. ปี พ.ศ. 2557

สีสันโดดเด่นของผ้าลายพลาสติก มุงหลังคา เครื่องนุ่งห่มของหญิงสาวหรือ แม้แต่สีสันของใบไม้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผลงานชิ้นนี้สะกดตา เป็นจินตนาการที่ถ่ายทอด ต่อยอดจากภาพถ่ายหน้าเรื่องราวของวิถีผู้คนริมป่าชายเลน ดำรงชีวิตด้วยความเรียบง่าย ไม่หวือหวา แสดงถึงความสงบเรียบง่าย ใสซื่อ และตรงไปตรงมา

เสาไม้ไผ่เกาะกะสายตา หากแต่ก็นำสายตาให้มุ่งสู่ภาพของชายวัยกลางคนสวมเสื้อผ้าแบบชาวประมง ในมือจับถือสิ่งมีชีวิตอีกชีวิตหนึ่งที่เป็นผลผลิตแห่งอาชีพ ลอยตัวอยู่ในเรือกลางสายน้ำแห่งอ่าวบ้านดอน ด้วยสีหน้าความสุขที่ชีวิตพอเพียง เบื้องหลังเป็นหน้าใบจากและธรรมชาติสีสันสดใสคล้ายโลกในอุดมคติ

สายน้ำสายเล็ก ๆ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตชุมชนบนแหลมโพธิ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเว้าใหญ่ บนอ่าวบ้านดอน วิถีชาวบ้านกับความเป็นผู้คนแถบชนบทที่ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย มีสิ่งยึดเหนี่ยว คือ พระบรมธาตุไชยา ศาสนสถาน ที่มีตำนานแห่งความน่าเลื่อมใสมายาวนาน สาดแสงสีทองส่องสว่างสู่ชาวลุ่มน้ำ

ผลงานชิ้นที่ 5 (ภาพที่ 8) วิถีริมน้ำ

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 120 x 150 cm. ปี พ.ศ. 2557

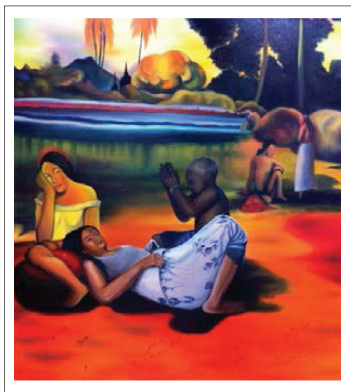

ผลงานชิ้นที่ 6 (ภาพที่ 9) หาปลา

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ขนาด 180 x 300 cm. ปี พ.ศ. 2557

ความภาคภูมิใจและสำนึกต่อถิ่นกำเนิด รวมถึงตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรของตนเอง คือที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างงานจิตรกรรมชิ้นนี้

ผลงานชิ้นที่ 7 (ภาพที่ 10) ใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด 140 x 150 cm.
ปี พ.ศ. 2557

ท่ามกลางเปลวแดดที่สาดส่องใช้สีส้มแสดโทนร้อนเพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงสภาพอากาศในช่วงฤดูร้อนหนึ่ง ภาพผู้คนต่างวัยในอิริยาบถแตกต่างกันอยู่รวมกันในสถานที่แห่งหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนชุมชน หรืออาณาจักรส่วนตัวของพวกเขา ชายชราและหญิงชราผู้สะท้อนเผ่าพันธุ์ของผู้คนริมชายฝั่งทะเล ด้วยลักษณะทางกายภาพ และการแต่งกายของพวกเขาภายใต้อิริยาบถที่แตกต่างกัน คือองค์ประกอบหลักของงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ผสมผสานเข้ากับอิริยาบถทหญิงสาว ที่ปรากฏในงานของศิลปินต้นแบบที่แตกต่างอย่างลงตัว ความเชื่อ ธรรมชาติ และชีวิต มักเกี่ยวข้อสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง แต่ก็เป็นที่น่าค้นหา

ผลงานทั้งชุด 7 ชิ้น มีเนื้อหาอันเกิดจากแนวคิดเดียวกัน คือ ความต้องการถ่ายทอดบรรยากาศของผู้คนบนฝั่งอ่าวบ้านดอน อาทิ สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์สำหรับการทำประมงเลี้ยงชีพ วิถีชีวิต ฯลฯ ที่แสดงถึงความเรียบง่าย ความสุขสงบตามอัตภาพแห่งวิถีชุมชน องค์ประกอบในภาพได้พยายามถ่ายทอดเรื่องราวของสรรพสิ่งกับชีวิตที่มีความเชื่อมโยง สืบเนื่อง พึ่งพิงซึ่งกันและกัน ผู้สร้างสรรค์ใช้สีสันธรรมชาติที่ตัดด้วยสีสดเพื่อกระตุ้นให้เกิดความน่าสนใจ ภาพผู้คนในอิริยาบถต่าง ๆ ที่แสดงออก แสดงถึงความใส่ใจตรงไปตรงมา และจริงใจ สะท้อนวิถีของผู้คนชนบทตามชายฝั่งทะเลด้วยลักษณะทางกายภาพ การแต่งเนื้อแต่งตัว ความเชื่อ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ซึ่งยังไม่ถูกรบกวนด้วยกระแสการพัฒนาอันตั้งอยู่บนฐานทุนนิยมอย่างเต็มรูปแบบ ลักษณะที่ว่านี้แม้จะยังอยู่ แต่ก็ดูเหมือนว่าได้ถูกปรับเปลี่ยนด้วยกระแสของการพัฒนาสมัยใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งคาดว่าในไม่ช้านักก็势必หรือสูญหายไปอย่างลงตัวดังกล่าว่าอาจจะหมดไปก็ได้ งานชุดนี้ไม่ใช่ผลงานสมบูรณ์ที่สุด แต่ก็ได้พยายามบันทึกไว้เพื่อเป็นสิ่งที่ทดแทนความทรงจำซึ่งกำลังเลือนไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไร้ขอบเขต

บทส่งท้าย

งานจิตรกรรมชุดวิถีชีวิตบนอ่าวบ้านดอนเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ผู้สร้างพยายามให้เนื้อหาสาระที่เป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตมุมหนึ่งของผู้คนอันเรียบง่าย ผลงานนี้ผ่านกระบวนการคิด สร้างสรรค์ และนำเสนอโดยผ่านการได้สัมผัสชุมชนในช่วงเวลาหนึ่งอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากพื้นที่ดังกล่าวทั้งจากภาพถ่าย ภาพเขียน และการบันทึกความทรงจำเป็นลายลักษณ์อักษร ได้นำมาผสมผสานเพื่อหาแง่มุมที่น่าสนใจ ทำให้ผู้สร้างสรรค์เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้คน และชุมชนในพื้นที่ จึงเป็นข้อมูลต้นแบบที่ลงตัวของงานสร้างสรรค์นี้ นอกจากนี้การที่ได้ศึกษางานศิลปะของศิลปินผู้มีชื่อเสียงชาวฝรั่งเศส คือ พอล โกแกง ผู้ศึกษาได้นำมาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์นี้ด้วย

กระบวนการสร้างสรรค์ดำเนินการโดยเริ่มจากลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการถ่ายภาพเป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นได้ดำเนินการเขียนภาพด้วยปากกา เขียนด้วยการตัดต่อตกแต่งด้วยคอมพิวเตอร์ ลงมือเขียนภาพด้วยสีน้ำมัน และตกแต่งเพิ่มเติมรายละเอียดตามความเหมาะสม ตามลำดับ กระบวนการดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ได้พยายามเก็บรายละเอียดต่าง ๆ มาผสมผสานสร้างงานจำนวน 7 ชิ้น คือ หน้าที่เก็บอวน แยกปลา อ่าวบ้านดอน ลำธารแหลมโพธิ์ วิถีชีวิตริมน้ำ หาปลา และใช้แดดกลางนาุ้ง งานดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คน และชุมชนอันเรียบง่าย สงบสุข เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนแบบเดิมที่ถ้อยโยง เปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของบริบท

ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้แม้จะถ่ายทอดออกมาจากวิถีชีวิตที่ชาวบ้านเองคิดว่าเป็นสิ่งปกติธรรมดาสำหรับพวกเขา ทั้งนี้อาจจะเป็นวิถีแห่งความเคยชิน เป็นความจำเจที่สืบเนื่องมายาวนาน แต่สำหรับศิลปินต่างก็มีวิสัยทัศน์และมีมุมมองที่ละเอียดละออ ประณีตบรรจง ลึกซึ้งโดยอาศัยญาณทัศนะแบบศิลปิน ซึ่งคนทั่วไปอาจจะมีแตกต่างกัน เช่น กิจกรรมการแยกปลา แยกหอย หรือสัตว์น้ำอย่างอื่นที่ชาวบ้านหามาได้ เพื่อจัดลำดับคุณภาพ แล้วนำส่งตลาดด้วยราคาที่แตกต่างกัน มือของเขาสัมผัสหอยเพื่อแยกมันออกตามขนาด มีตะกร้าสองสามตะกร้าวางไว้เบื้องหน้า สายตาของเขาสัมผัสแค่หอย ก่อนจะจับมันขึ้นมาแล้วโยนลงตะกร้าคัดแยกออกอย่างแม่นยำและรวดเร็ว ไม่ปฏิเสธว่ามีใช้เรื่องแปลกสำหรับชาวบ้าน ผู้คนในพื้นที่ หรือคนอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีเรื่องแปลกหรือวัฒนธรรมและสิ่งอื่น ๆ คิดว่าน่าทึ่งกว่านี้ แต่ศิลปินผู้สร้างสรรคงาน การแยกหอยเป็นกิจกรรมที่น่าทึ่ง นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความหลากหลายที่น่าประทับใจในมุมมองของผู้สร้างสรรคงาน

ในแง่ของการอนุรักษ์วัฒนธรรม งานสร้างสรรค์ชุดนี้ถือว่าเป็นผลงานบันทึกทางสังคมอย่างหนึ่งนอกเหนือจากงานลักษณะอื่น อาทิ การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ภาพถ่าย ภาพยนตร์ และสื่ออื่น ๆ แม้จะเป็นเพียงผลงานที่จำลองจากสภาพจริงที่เป็นอยู่ และดำเนินไปตามภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบท แต่น่าจะเป็นทางหนึ่งที่ช่วยตอกย้ำให้เห็นถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมจากผลงานที่ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เสพหรือผู้สนใจเกิดความคิด จินตนาการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามพื้นฐานของตัวเอง นี่คือความงอกงามทางความคิดที่อาจจะสร้างสรรค์ผลงานหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้

เอกสารอ้างอิง

- จิระพัฒน์ พิตรปรีชา. (2552). **โลกศิลปะ ศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- ชลุต นิยมเสมอ. (2539). **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ชวน เพชรแก้ว และสบาย ไสยรินทร์. (2535). **สุราษฎร์ธานีของเรา**. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ศิลปินของโลก : พอล โกแกง**. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://th-th.facebook.com/note.php?note_id=168943123140142. [2556, เมษายน 17].
- Kettenmann, Andrea. (1994). **Frida Kahlo**. Germany: Benedikt Taschen.
- Wikipedia. (n.d.). **Surat Thani Province**. [Online]. Available from [http://en.wikipedia.org/wiki/Surat_Thani_Province Arts and Design](http://en.wikipedia.org/wiki/Surat_Thani_Province_Arts_and_Design). [2013, March 24].

บุคลากรกรม

- คุณกิตติ (นามแฝง) (ผู้ให้สัมภาษณ์) เดชวินิตย์ ศรีพิณ (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2556.
- ลุงจาง (นามแฝง) (ผู้ให้สัมภาษณ์) เดชวินิตย์ ศรีพิณ (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556.
- ลุงนนท์ (นามแฝง) (ผู้ให้สัมภาษณ์) เดชวินิตย์ ศรีพิณ (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2556.